

Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
101 REYKJAVÍK
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 24.03.2020
Tilvísun vor: M-2020-083/00.11

Efni: Frumvarpi til laga um breyting á lögum um náttúruvernd, nr. 60/2013, 611. mál

Vísað er til tölvubréfs frá nefndarsviði Alþingis dags. 10. mars sl. þar sem óskað er eftir umsögn Landsvirkjunar um frumvarp til laga um breytingu á lögum um náttúruvernd nr. 60/2013, með síðari breytingum (óbyggð víðerni), 611. mál.

Í greinargerð með frumvarpinu segir: „Með breytingu þeirri sem hér er lögð til geta opnast möguleikar á framkvæmdum í innan við 5 km fjarlægð frá mörkum friðlýsta svæðisins, svo framarlega sem þær hafi ekki áhrif á verndargildi þess.“ Landsvirkjun tekur undir þetta, en bendir á að það hafi líklega ekki verið ætlun löggjafans að banna framkvæmdir á 5 km svæðis utan þess svæðis sem friðlýst er samkvæmt ákvæðinu. Í umsögn sem fyrirtækið sendi um drög að frumvarpinu við kynningu í Samráðsgátt stjórnvalda (mál nr. 18/2020) er bent á að það þurfi að vera skýrt í texta laganna að ekki sé gert ráð fyrir 5 km mannvirkjalausu belti utan við svæði sem friðlýst eru sem óbyggð víðerni. Í 5. kafla greinargerðar með frumvarpinu er ekki fjallað um þessa athugasemd.

Landsvirkjun hvetur nefndina til að fjalla um þessa ábendingu og leggja til breytingar á texta laganna ef hún telur þörf á.

Landsvirkjun telur umrædda tillögu að lagabreytingu til bóta en telur að samhliða þurfi að gera breytingar á lögnum til að áhrif friðlýsingar nái ekki langt út fyrir friðlýst svæði, sem varla getur talist eðlilegt.

Virðingarfyllst,

Hörður Arnarson
forstjóri

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

sent á: nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 23. mars 2020

Umsögn Landverndar um breytingu á lögum um náttúruvernd, nr. 60/2013, með síðari breytingum (óbyggt víðerni), 611. mál.

Landvernd hefur skoðað ofannefna lagabreytingartillögu og greinagerð með henni. Stjórn Landverndar telur lagabreytinguna ekki nauðsynlega en leggst ekki gegn henni.

Stjórnin tekur jafnframt undir umsögn samtakanna ÓFEIG frá 18. mars sl. um þetta mál þar sem umhverfis- og samgöngunefnd er hvött til þess að binda í lög kortlagningu víðerna og staðfestingu ráðherra á þeim.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar Landverndar

Auður Önnu Magnúsdóttir, framkvæmdastjóri

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík
netf. nefndasvid@althingi.is

Hveragerði, 24. mars 2020

Umsögn Náttúruverndarsamtaka Suðurlands (NSS) og Eldvatna – samtaka um náttúruvernd í Skaftárhreppi um breytingu á lögum um náttúruvernd, nr. 60/2013, með síðari breytingum (óbyggð víðerni), 611. mál.

NSS og Eldvötn hafa skoðað ofan nefna lagabreytingartillögu og greinagerð með henni. Stjórnir samtakanna tveggja telja lagabreytinguna ekki nauðsynlega, en leggjast ekki gegn henni.

NSS og Eldvötn taka heils hugar undir umsögn samtakanna ÓFEIG frá 18. mars sl. um þetta mál, þar sem umhverfis- og samgöngunefnd er hvött til þess að binda í lög kortlagningu víðerna og staðfestingu ráðherra á þeim.

Lokaorð ÓFEIGAR gerum við einnig að okkar;

Að mati okkar væri það stórt skref í þá átt að leggja til þekkingar á sviði óbyggðra víðerna Íslands og myndi auka skilvirkni í mati á áhrifum framkvæmda á þau að lögfesta skyldu til kortlagningar þeirra, og í raun löngu tímabært þar sem staðið hefur til í meira en tvo áratugi að slík kortlagning hins opinbera fari fram.

Virðingarfyllt,

f.h. Náttúruverndarsamtaka Suðurlands
Þórunn Pétursdóttir, formaður

f.h. Eldvatna – samtaka um náttúruvernd í Skaftárhreppi
Ingibjörg Eiríksdóttir, formaður

18. mars 2020

UMSÖGN ÓFEIGAR UM FRUMVARP TIL BREYTINGA Á NÁTTÚRUVERNÐARLÖGUM (ÓBYGGÐ VÍÐERNI)

Nefndasvið Alþingis hefur óskað eftir umsögn okkar um ofangreint. Þökkum við það og veitum hana fúslega.

Um ÓFEIGU

Samtökin ÓFEIG starfa í almannabágu, einkum að málefnum tengdum óbyggðum víðernum, meðal annars með rannsóknum. Hafa samtökin meðal annars staðið að kortlagningu óbyggðra víðerna í samstarfi við erlenda rannsóknarstofnun á sviði víðerna, meðal annars innan Hornstrandafriðlands.

Tillaga ÓFEIGAR

Við leggjumst hvorki gegn frumvarpinu né styðjum það. Þó sjónarmiða ÓFEIGAR sé ekki getið í kafla frumvarpsins um samráð, settum við það rökstudda faglega mat fram á [Samráðsgátt](#) 10. febrúar 2020 að ráðgerð lagasetning sé ekki til skaða, en hinsvegar óþörf. Með frumvarpinu mun stefnt að því að friðlýsingar óbyggðra víðerna geti orðið í samræmi við lög um náttúruvernd. Í þessum sama tilgangi leggur ÓFEIG nú til við Alþingi að það samþykki viðbótartexta í víðernaskilgreiningu náttúruverndarlaga auk bráðabirgðaákvæðis. Teljum við að frumforsenda verndarstjórnunar óbyggðra víðerna sé að fyrir liggi á hverjum tíma uppfærð kortlagning víðernanna. Tillaga okkar er óháð því hvort frumvarpið verður að lögum.

- 1) ÓFEIG leggur til að eftirfarandi setning bætist við 19. tölulið 5. gr. laganna:

Stafrænt kort af óbyggðum víðernum skal staðfest af ráðherra og birt sem auglýsing í B-deild Stjórnartíðinda. Skal kortið sæta endurskoðun eigi sjaldnar en á fjögurra ára fresti þar sem gerð er grein fyrir breytingum er orðið hafa frá síðustu kortlagningu.

- 2) Þá leggur ÓFEIG til að svohljóðandi bráðabirgðaákvæði verði bætt við löginn:

Ráðherra skal eigi síðar en 1. apríl 2021 staðfesta kortlagningu óbyggðra víðerna alls landsins skv. 19. tl. 5. gr. Skal kortlagningin byggð á viðmiðum er sett skulu á grundvelli sjónarmiða að baki ákvæðinu og 46. gr. og eftir viðurkenndri alþjóðlegri aðferðarfræði.

Greinargerð ÓFEIGAR

Alþingi samþykkti árið 1997 þingsályktun um að mörkuð skyldi stefna um vernd ósnortinna víðerna (sjá heimildalista). Grunnur var þar með lagður að skilgreiningu eldri náttúruverndarlaga nr. 44/1999 á hugtakinu. Ósnortin víðerni voru skilgreind með ekki ósvipuðu orðalagi og er í núgildandi lögum en ekki voru þó nein efnisákvæði í lögum nr. 44/1999 til verndar víðernum. Alþingi ályktaði síðan 1999 að kortleggja skyldi víðernin (sjá heimildalista). Langur tími leið áður en það var gert, en slíkt kort kom fram 2009. Sú kortlagning hafði í raun enga lagastoð eða formlegt gildi og var gerð samkvæmt aðferðarfræði sem ekki er mikið vitað um, líkt og rakið er í skýrslu dr. Þorvarðar Árnasonar frá árinu 2017 (sjá heimildalista). Það kort varð svo úrelt við gildistöku núgildandi náttúruverndarlaga 2015, þegar skilgreiningin breyttist og tekur hún nú mið af alþjóðlegri skilgreiningu Alþjóðanáttúruverndarsambandsins, IUCN, á óbyggðum víðernum (e. wilderness areas). Um leið varð vernd óbyggðra víðerna meðal markmiða laganna og einnig sérstakur friðlýsingarflokkur. Dr. Aðalheiður Jóhannsdóttir hefur bent á að til raunverulegrar verndar óbyggðra víðerna þurfi þó ákvörðun um friðlýsingu að koma til (sjá heimildalista). Engin víðernafriðlýsing hefur enn verið gerð.

Óbyggð víðerni hafa enn ekki verið kortlögð í samræmi við gildandi lagaskilgreiningu. Helgast það líklega meðal annars af því að engin lagafyrirmæli eru um að þau skuli kortlögð. Hefur þetta valdið margskonar vanda í framkvæmd, meðal annars í umhverfismati framkvæmda og í skipulagi, þar sem ekki er enn í dag

unnt að nálgast kort nema hið ófullkomna kort frá 2009 sem áður er nefnt og er úrelt. Á vegum verkefnisstjórnar verndar- og orkunýtingaráætlunar skv. lögum nr. 48/2011 og einnig á vettvangi Landsskipulagsstefnu skv. skipulagslögum nr. 123/2010 hafa verið gerðar þrjár atrennur að kortlagningu óbyggðra víðerna á allra síðustu árum, sem teljast vinnugögn (sjá heimildalista). Þessar tillögur og vinnugögn eiga það þó sammerkt að taka aðeins til miðhálendisins, en utan þess eru eins og kunnugt er umfangsmikil óbyggð víðerni skv. lagaskilgreiningu, en ókortlögð af hinu opinbera. Enn sem komið er liggja þannig engin opinber viðmið eða viðurkennd kort fyrir af óbyggðum víðernum Íslands fyrir í skilningi laga, heldur öllu heldur vinnugögn og tillögur, sem í öllum tilvikum takmarkast við miðhálendið. Viðmið þessarra gagna geta að mati okkar auk þess ekki talist vera í samræmi við þann skilning löggjafans skv. lögum nr. 60/2013 að þau skuli vera hin alþjóðlegu viðmið sem kennd eru við IUCN, enda er því ekki haldið fram í umræddum skýrslum að viðmið vinnugagnanna séu í samræmi við viðmið IUCN.

Kortlagning óbyggðra víðerna er vandaverk og hluti skilgreiningar hugtaksins er huglægur. Góðar alþjóðlegar aðferðir hafa hinsvegar orðið til á undanföllum árum við að kortleggja óbyggð víðerni, þar sem auk eðlis og sýnileika mannvirkja eru tiltekin viðmið eins það hversu náttúrulegt landsvæðið er, hve torvelt landið er yfirferðar og hversu langan tíma tekur að fara fótgangandi á svæðið frá stöðum með vélknúnu aðgengi.

Að mati okkar væri það stórt skref í þá átt að leggja til þekkingar á sviði óbyggðra víðerna Íslands og myndi auka skilvirkni í mati á áhrifum framkvæmda á þau að lögfesta skyldu til kortlagningar þeirra, og í raun löngu tímabært þar sem staðið hefur til í meira en tvo áratugi að slík kortlagning hins opinbera fari fram.

Virðingarfyllt,

Sif Konráðsdóttir
formaður

Snæbjörn Guðmundsson
stjórnarmaður

ofeig@ofeig.is

Heimildir:

- 1) Dr. Aðalheiður Jóhannsdóttir: „Wilderness protection in Iceland“ á bls. 385, 16. kafli bókarinnar Wilderness Protection in Europe. The Role of International, European and National Law, Cambridge University Press, 2016, ed.: Kees Bastmeijer.
https://www.researchgate.net/publication/301608725_Wilderness_protection_in_Iceland og [file:///C:/Users/Notandi/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekvb3d8bbwe/TempState/Downloads/2016-WILDERNESS-ICELAND%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Notandi/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekvb3d8bbwe/TempState/Downloads/2016-WILDERNESS-ICELAND%20(1).pdf)
- 2) Dr. Þorvarður Árnason et al.: „Kortlagning víðerna á miðhálendi Íslands: Tillögur að nýrri aðferðafræði“. 2017. https://www.skipulag.is/media/pdf-skjol/Kortlagning_Viderna_Web2.pdf
- 3) „Kortlagning víðerna á miðhálendinu. Tillögur að útfærslu viðmiða. Skýrsla verkefnishóps til Skipulagsstofnunar og Umhverfisstofnunar. Vinnugagn 14.10.2019“. https://www.landsskipulag.is/media/pdf-skjol/Kortlagning_viderna_Skyrsla_verkefnishops_14102019_sam.pdf
- 4) David C. Ostman og dr. Þorvarður Árnason: „Kortlagning víðerna á miðhálendinu: Framhaldsverkefni um þróun aðferðafræði“. Janúar 2020. http://www.ramma.is/media/banners/OstmanArnason2020_KortlagningViderna_WEB.pdf
- 5) Skjöl vegna þingsályktunar 1997 um varðveislu ósnortinna víðerna
 - a. Þingsályktunartillaga um varðveislu ósnortinna víðerna, lögð fram 12. apríl 1996 á 120. löggjafarþingi, 76. mál, þskj. 814 <https://www.althingi.is/altext/120/s/0814.html>
 - b. Þingsályktunartillaga um varðveislu ósnortinna víðerna, lögð fram 7. október 1996 á 121. löggjafarþingi, 27. mál, þskj. 27 <https://www.althingi.is/altext/121/s/0027.html>
 - c. Þingsályktun nr. 13/121 um varðveislu ósnortinna víðerna samþykkt af Alþingi 12. maí 1997 <https://www.althingi.is/altext/121/s/1212.html>
- 6) Skjöl vegna þingsályktunar 1999 um kortlagningu ósnortinna víðerna
 - a. Þingsályktunartillaga um kortlagningu ósnortinna víðerna á Íslandi 123. löggjafarþing, 327. mál, þskj. 404 <https://www.althingi.is/altext/123/s/0404.html>
 - b. Þingsályktun 21/123 um kortlagningu ósnortinna víðerna á Íslandi, samþykkt af Alþingi 10. mars 1999 <https://www.althingi.is/altext/123/s/1169.html>

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið
Skuggasundi 1
150 Reykjavík

Reykjavík 10. febrúar 2020

2002012SA GB
Málalýkill: 00.64

Efni: Umsögn um drög að frv. um br. á náttúruverndarlögum (óbyggð víðerni), mál 18/2020

Vísað er til tilkynningar í samráðsgátt um ofangreint frumvarp, dags. 28. janúar 2020, þar sem óskað er eftir umsögnum um ofangreint frumvarp.

Frumvarpið felur í sér breytingu á skilgreiningu á hugtakinu óbyggð víðerni, sbr. 19. tl. 5. gr. náttúruverndarlaga. Samband Íslenskra sveitarfélaga tekur undir að sú breyting á orðaröð sem lögð er til í frumvarpinu er til bóta. Þannig ætti að nást að skýra betur þann vilja löggjafans að svæði, sem er a.m.k. 25 ferkílómetrar að stærð, geti talist óbyggt víðerni þótt innan 5 km geti verið að finna mannvirki áborð við miðlunarlón eða uppbyggðan veg. Líkt og fram kemur í greinargerð getur þetta fjarlægðarviðmið átt illa við þegar t.d. er horft til eyðifjarða eða þegar mannvirki er í hvarfi við fjöll og hafi því engin áhrif á upplifun af svæðinu eða á svæðið sjálft. Náí breytingin fram að ganga munu því fleiri svæði uppfylla skilyrði til að njóta verndar sem óbyggt víðerni, sbr. 46. gr. laganna.

Sambandið telur einnig vert að undirstrika það sem fram kemur í skýringum að breyting á greininni getur leitt til þess að heimilt verði, að uppfylltum skilyrðum, að leyfa framkvæmdir sem eru í innan við 5 km fjarlægð frá svæði sem nýtur verndar sem óbyggt víðerni.

Sambandið telur samkvæmt framansögðu að frumvarpið sé til bóta og mælir með samþykkt þess.

Virðingarfyllst

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Reykjavík, 12. maí 2020

**Alþingi Umsögn Samorku, samtaka orku- og veitufyrirtækja um frumvarpi til laga um breytingu á lögum um náttúruvernd nr. 60/2013, með síðari breytingum, óbyggt víðerni, þingskjal 1030, 611 mál Nefndarsvið
101 Reykjavík**

Efni: Umsögn Samorku, samtaka orku- og veitufyrirtækja um frumvarpi til laga um breytingu á lögum um náttúruvernd nr. 60/2013, með síðari breytingum, óbyggt víðerni, þingskjal 1030, 611 mál.

Samorka veitti umsögn um þetta mál í Samráðsgátt stjórnvalda í febrúar síðast liðinn. Frumvarpið var er lagt fram óbreytt frá þeim drögum sem kynnt voru í Samráðsgáttinni. Er því ástæða til að árétta umsögn Samorku svohljóðandi.

Eins og vikið er að í kynningu á málinu er fyrst og fremst litið á það sem lagatæknilega leiðréttingu.

Í tillögunni er lagt til að orðin „að jafnaði“ komi fyrir framan „í a.m.k. 5. km fjarlægð“ í 19. tl. 5. gr. Er vísað til þess að mistök hafi verið gerð þegar breytingar voru gerðar á frumvarpinu í meðförum þingsins. Að tillaga meiri hluta umhverfis- og samgöngunefndar (þingskjal 1113- 429. mál / 141. löggj.þing 2012-2013) hafi fyrst og fremst snúist um að færa skilgreininguna til í frumvarpinu en ekki að gera efnisbreytingu á henni þegar skilgreiningin var færð úr 46. gr. frumvarpsins í 5. gr. þess.

Sé þetta rétt ályktun þarf væntanlega að gera ráð fyrir því í þeim drögum að frumvarpi sem hér eru til umfjöllunar að brott falli orðin „að jafnaði“ fyrir framan „a.m.k. 25 km² að stærð“ í þessum sama málslíð, þ.e. að skilgreiningin sé í heild sinni færð til samræmis við orðalag 46. gr. frumvarpsins á sínum tíma.

Eins og tekið er fram í ofangreindu nefndarálini þá er lögð áhersla á að rannsóknarstarfi sé veitt eins mikið svigrúm og kostur er og þar með talið orkurannsóknnum. Samorka vill árétta þetta og leggja á það áherslu að þær tæknilegu breytingar sem hér eru til umfjöllunar eiga ekki að hafa áhrif á orkurannsóknir eða orkuvinnslu og -flutning. Er þá vísað til þess að með því að slaka á kröfunni um stærðarmörk í skilgreiningu óbyggðra víðerna sé heldur ekki verið að skapa grunn til þess að þrengja að núverandi virkjunarsvæðum og væntum virkjunarsvæðum samkvæmt rammaáætlun.

SAMORKA þakkar tækifærið til þess að koma að umsögn um málið.

Að öðru leyti vísar SAMORKA til umsagna einstakra aðildarfyrirtækja.

*Virðingarfyllt,
f.h. Samorku*

Baldur Dýrfjörð lögfræðingur